

Lausunto

18.8.2021

VN/15285/2021

VN/15285/2021-OM-28

Työ- ja elinkeinoministeriö

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtäväyhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi laki uudesta X-nimisestä osakeyhtiöstä. Laissa ehdotetaan, että Suomeen perustetaan uusi, valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö, jonka toimialana on työllistää haastavassa työmarkkinatilanteessa olevia osatyökykyisiä.

Oikeusministeriön lausunto on muotoiltu Lausuntopalvelussa julkaistun lausuntopyynnön mukaisesti vastaamalla siinä esitettyihin kysymyksiin. Aikataulullisista syistä lausuntoa ei ollut mahdollista toimittaa Lausuntopalvelun kautta ennen lausuntopyynnön sulkeutumista.

2 § X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtioneuvoston päätöksessä tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

Ehdotetun 2 §:n 3 momentissa säädettäisiin, että yhtiöllä ei ole julkisia hallintotehtäviä. Säännös tulisi poistaa ja arvio siitä, olisiko yhtiöllä julkisia hallintotehtäviä vai ei, tulisi tehdä esityksen säätämisympäristöperusteluissa huomioiden perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö PL 124 §:stä.

Julkisella hallintotehtävällä viitataan perustuslain esitöissä verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Julkinen hallintotehtävä on oikeudellisesti osin täsmennyksen käsite, jonka suhteuttaminen muihin julkisiin tehtäviin ja julkiseen vallankäyttöön on jäänyt suurelta osin perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön varaan. Perustuslain esitöiden (HE 1/1998 vp) lausuma viittaa siihen, että julkisen hallintotehtävän käsite on tarkoitettu tulkittavaksi laajasti. Perustuslakivaliokunnalle on osoitettu aktiivisen tulkitsijan rooli tämän laajan joukon hallinnollisiksi luonnehdittavien tehtävien sisällöllisessä täsmennyksessä.

Julkinen hallintotehtävä on siten tietyn abstraktiotason sisältävä perustuslaillinen käsite, jolle ei tule antaa sisältöä tavallisen lain säännösten kautta. Esimerkiksi hallintolain ja kielilain soveltamisalaa määrittää julkisen hallintotehtävän käsite, joka palautuu PL 124 §:ään. Keskeistä on hahmottaa, että julkisen hallintotehtävän sisältö kiinnittyy PL 124 §:n käsitteistöön ja tulkintaan, ei muuhun lainsäädäntöön. Perustuslain 124 §:n tarkoittamaa julkisen hallintotehtävän käsitettä ei siten tulisi

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
 Helsinki

29 516 001
 35 829 516 001

916 067 730
 +358 9 1606 7730

oikeusministerio@om.fi
 oikeusministerio.fi

määritellä tavallisen lain kautta eikä laissa tulisi säätää, että toimijalla ei ole julkisia hallintotehtäviä.

Yksityiskohtana todettakoon, että lain 1 §:ssä säädettäisiin lain tarkoituksesta. Sen mukaan yhtiö on työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksessa ja sen hallinnonalalla toimiva valtion kokonaan omistama osakeyhtiö. Pykälässä ei siten säädettäisi lain tarkoituksesta mitään. Otsikko ja pykälän sisältö eivät vastaa toisiaan. Lain tarkoitus on mahdollista jättää vain perustelutekstissä kuvattavaksi.

3 § Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Lakiehdotuksen 3 §:n 1 ja 2 momentti on muotoiltu kokonaisuudeksi, jonka mukaan TE-toimisto päättää yhtiön palvelukseen ehdolle asetettavista osatyökykyisistä henkilöistä (2 mom.). Tämä arviointi on selkeästi PL 124 §:ssä tarkoitettua julkisen hallintotehtävän hoitoa, joka kuuluisi edelleen viranomaiselle. Kuitenkin 1 momentissa asetettaisiin ikään kuin tiettyjä lisäedellytyksiä sille, minkälaisia henkilöitä yhtiö työllistää: ei ainoastaan TE-toimiston sille osoittamia 1 momentin 1. virkkeessä tarkoitettuja työnhakijoita vaan 2 momentissa asetetaan lisäedellytyksiä sille, millaisia henkilöitä yhtiö työllistää. ”Edellytyksenä on lisäksi, että henkilö on halukas työllistymään, mutta työllistymisen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut tai muuten on ilmeistä, ettei näillä toimilla voida arviointihetkellä merkittävästi lisätä henkilön työllistymismahdollisuuksia ja työllistymisen muun työnantajan palvelukseen on epätodennäköistä.” Säännöksen muotoilu viittaa vahvasti siihen, että yhtiö tekisi tällaisen arvion. Säännös on jatkovalmistelussa muotoiltava uudelleen tai jos se halutaan säilyttää, on huomioitava, että tällöin yhtiö hoitaisi julkisia hallintotehtäviä.

Edelleen perusteluissa todetaan: ”Vaikka työ- ja elinkeinotoimisto päättäisi X Oy:n palvelukseen osoitettavat osatyökykyiset henkilöt, niin X Oy:llä olisi kuitenkin mahdollisuus valita näistä sille osoitetuista henkilöistä osa itse. Työ- ja elinkeinotoimiston tulisi osoittaa henkilöitä hieman tarvetta enemmän siten, että yhtiöllä on mahdollisuus valita itse noin 10 % sille osoitetuista henkilöistä. Työ- ja elinkeinotoimiston ja yhtiön tulisi informoida toisiaan säännöllisesti esimerkiksi yleisestä markkinatilanteesta, työvoiman tarjonnasta ja kysynnästä eri aloilla. Osapuolten tulisi yleisellä tasolla arvioida yhteistyössä tekijöitä, joiden perusteella osatyökykyisiä arvioidaan ja joiden perusteella osatyökykyisten valinnassa voidaan parhaiten huomioida tämän lain tavoitteiden toteutuminen.” Tällainen perusteluteksti ja edellä 3 §:n 1 momentin 2. virkkeestä todettu viittaavat siihen, että yhtiöllä olisikin julkisia hallintotehtäviä sen arvioidessa ja valitessa työntekijöitä. Pykälää ja perusteluja kauttaaltaan tulisi täsmentää siten, ettei epäselvyyttä synny siitä, hoitaisiko yhtiö julkista hallintotehtävää (tämä riippumatta 2 §:n 3 momenttiin ehdotetusta säännöksestä).

Ehdotetun 3 §:n mukaan X Oy työllistää työ- ja elinkeinotoimiston sille osoittamia julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja työttömiä työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet asianmukaisesti todetun sairauden, vian tai vamman vuoksi. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että termin ”vika” käytöstä on luovuttu muun muassa kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) 1 §:ssä, koska sen on katsottu kyseisen lain asiayhteydessä olevan vanhentunut ja ihmisarvoa loukkaava (laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta, 381/2016). Lainkohdan perusteluista ei myöskään käy ilmi, mitä kyseisellä termillä tarkoitetaan erotuksena sairauteen ja vammaan. Olisikin perusteltua uudelleen harkita, onko tarpeen käyttää muussa sääntelyssä ongelmalliseksi todettua termiä nyt ehdotetun sääntelyn yhteydessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Luonnoksen perusteella X Oy:llä olisi jossain määrin päätösvaltaa valita työntekijänsä niiden työnhakijoiden joukosta, joita työ- ja elinkeinotoimisto ehdottaa yhtiön palvelukseen (ks. myös edellä esitetty sääntelyn täsmentämistarpeista). Tällöin yhtiön toiminnassa on syytä ottaa huomioon, että yhtiötä työnantajana sitovat muun muassa yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvolain säännökset.

Kaiken kaikkiaan jää epäselväksi, onko tosiaan asianmukaista säätää siitä, ketkä yhtiöön voisivat työllistyä ja millaisia henkilöitä TE-toimisto ehdottaa, nimenomaan osakeyhtiötä koskevassa laissa vai tulisiko tästä pikemminkin säätää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa. Vaikuttaa siltä, että ehdotettu sääntely kaipaa näiltä osin vielä jatkoarviointia.

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

Eduskunnan oikeusasiamies on viime vuosina useissa päätöksissään arvioinut viranomaisten tai julkisen hallintotehtävän hoitamiseksi nimien asianmukaisuutta hyvän hallinnon ja kielellisten velvoitteiden täyttymisen näkökulmasta (esim. Traffic Management Finland Oy). Vaikka uusi perustettava yhtiö ei hoitaisi julkisia hallintotehtäviä, on syytä kiinnittää huomiota nimen ymmärrettävyyteen, etenkin kun sen tehtävänä olisi edistää osatyökykyisten henkilöiden työllistymistä.

Muita huomioita

Ehdotuksen suhde yhtiölainsäädäntöön

Laissa säädettäisiin yhtiön organisoitumismuodoksi osakeyhtiö, johon sovelletaan osakeyhtiölakia. Kuitenkin luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi monin paikoin sellaisista seikoista, joista säädetään jo osakeyhtiölaissa tai tästä poikkeavasti tai täydentävästi. Ensinnäkin laissa säädettäisiin nimenomaisesti osakeyhtiölain soveltamisesta silloinkin, kun tämä on suoraan seurausta valitusta yhtiömuodosta (esim. lakiehdotuksen 7 §:n 1 momentin viittaussäännös OYL:n kirjanpidon ja tilinpäätöksen sääntelyyn). Toisaalta laissa ehdotetaan säädettäväksi eräistä asioista, jotka sisällöltään vastaavat osakeyhtiölakia (esim. 5 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan yhtiöllä on hallitus, joka on OYL mukaan pakollinen toimielin).

Lisäksi laissa säädettäisiin yhtiön omistajaohjaukseen liittyvistä toimista tavalla, joka ikään kuin ”ohittaa” osakeyhtiölain soveltamisen. Esimerkiksi lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö valitsee yhtiön hallituksen. Asiallisesti sama lopputulos saavutettaneen myös osakeyhtiölain perusteella, koska valtio on ainoa osakkeenomistaja (ks. OYL 6:9 §). Ehdotusta tulkittaneen siten niin, että valtioneuvoston piirissä toimivalta OYL:n mukaisen yhtiöoikeudellisen nimitysvallan käyttöön on työ- ja elinkeinoministeriöllä. Oikeusministeriö esittää ehdotuksen perusteluita täydennettäväksi ehdotetun lain ja perustettavaksi ehdotettuun yhtiöön sovellettavien osakeyhtiölain välisen suhteen selventämiseksi.

Laissa säädettäisiin osin myös osakeyhtiölakia täydentävistä vaatimuksista (esim. 5 §:n 2 momentti hallituksen jäsenen riippumattomuudesta). Koska osakeyhtiölaissa ei ole tällaista hallituksen jäsentä koskevaa yleistä kelpoisuusedellytystä, sen vastaisen nimityksen vaikutukset jäivät epäselväksi.

Ehdotettujen osakeyhtiölainsäädännön kanssa päällekkäisten säännösten tarpeellisuutta ja toisaalta niiden suhdetta osakeyhtiölakiin tulisi jatkovalmistelussa vielä tarkastella. Ainakin tavoiteltujen yhtiöoikeudellisten vaikutusten osalta ehdotettu sääntely olisi monilta osin mahdollista hoitaa myös osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen puitteissa (esim. ehdotetut 4-7 §).

Todettakoon vielä, että esitysluonnoksesta ei käy ilmi, onko valmistelussa arvioitu erilaisia yhtiön toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia, esimerkiksi jos työllistämistoiminta ei muodostukaan tulokselliseksi tai kannattavaksi tai jos toimintaan osoitettavia budjettivaroja vähennetään. Onko valmistelussa arvioitu, onko suhteessa osakeyhtiölakiin tarve säätää erityissäännöksiä esimerkiksi osakepääoman alentamisen tai selvitystilan ja konkurssin osalta vai noudatetaanko näiltä osin kuitenkin osakeyhtiölakia?

Henkilötietojen suoja

Esitysluonnoksessa on tunnistettu, että henkilötietojen suojaan sovelletaan EU:n yleistä tietosuojasetusta. Säättämisympäristöperusteluiden mukaan esityksessä on merkityksellistä, miten säädetään siitä, mitä tietoja työllistettävistä henkilöistä perustettavan X-osakeyhtiön on tarkoitus tehtävänsä hoitamisen puitteissa käsitellä. Perusteluiden mukaan arviot osatyökykyisyyteen vaikuttavasta henkilön terveydentilasta tehtäisiin viranomaistyönä työ- ja elinkeinotoimistossa osana laissa säädettyä asiakastietojen kartoitusta eikä yhtiölle ei siirtyisi muita tietoja kuin mitä henkilön palkkaavalle työnantajalle normaalisti siirtyisi. Oikeusministeriöllä ei ole sinänsä huomautettavaa ehdotettavaan sääntelyyn, eikä esitysluonnoksen perusteella esityksen tarkoituksena ei ole antaa uutta kansallista erityissääntelyä henkilötietojen käsittelystä. Oikeusministeriö kuitenkin toteaa, että jatkovalmistelussa esitystä olisi hyvä täydentää siten, että siitä käy selvästi ilmi henkilötietojen käsittelyn tarkempi soveltamisala ja sääntelykehikko (ts. miltä osin työ- ja elinkeinotoimiston ja X Oy:n henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin yleistä tietosuojasetusta, asetusta täydentävää ja täsmäntävää kansallista tietosuojalakia ja muuta kansallista erityissääntelyä, kuten julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia). Esitysluonnoksesta ei esimerkiksi käy ilmi, soveltuuko tietojen luovuttamiseen X Oy:lle työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 6 §:ä (suostumus tietojen luovuttamiseen työnantajalle).

Perustuslain 6 §:n

Perustuslain 6 §:n 1 momentin yleinen yhdenvertaisuuslauseke sisältää mielivallan kiellon sekä edellyttää, että samanlaisissa tapauksissa henkilöitä kohdellaan samalla tavalla. Säännös tarkoittaa muun muassa sitä, ettei lailla voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Säännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Lainsäädännölle on myös ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (HE 309/1993 vp, s. 42–43). Myös perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään vakiintuneesti todennut, ettei yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (mm. PeVL 11/2012 vp, s. 2). Toisaalta perustuslakivaliokunta on käytännössään myös todennut, etteivät erottelut saa olla mielivaltaisia eivätkä muodostua kohtuuttomiksi (mm. PeVL 37/2010 vp, s. 3).

Perustuslain yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentti syrjinnän kiellosta. Säännöksessä kielletään eri asemaan asettaminen kielletyllä syrjintäperusteella ilman hyväksyttävää syytä. Myös suosinta tai jonkin yksilön tai ryhmän asettaminen etuoikeutettuun asemaan on kiellettyä, jos se asiallisesti merkitsee toisiin kohdistuvaa syrjintää (HE 309/1993 vp, s. 44). Mikä tahansa erilaiseen asemaan asettaminen ei kuitenkaan ole kiellettyä, mikäli erilaiselle kohtelulle on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste (HE 309/1993 vp, s. 44, PeVL 46/2006 vp, s. 2, PeVL 31/2014 vp, s. 7). Syrjinnän kiello ei esimerkiksi estä tosiasiallisen tasa-arvon turvaamiseksi tarpeellista positiivista erityiskohtelua eli tietyn ryhmän asemaa ja olosuhteita parantavia toimia (HE 309/1993 vp, s. 44, PeVL 57/2016 vp, s. 2-3, PeVL 56/2010 vp, s. 4). Perusteen hyväksyttävyyden lisäksi perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään kiinnittänyt huomiota valitun keinon oikeasuhtaisuuteen (mm. PeVL 38/2006 vp, s. 3).

Perustuslain yhdenvertaisuussäännöksiä konkretisoi muun muassa yhdenvertaisuuslaki (1325/2014), jossa on säännökset muun muassa positiivisesta erityiskohtelusta (9 §) ja erilaisen kohtelun oikeuttamisperusteista (11 §). Yhdenvertaisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaan erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia.

Työttömyysturvalain muutosta koskevan lakiesityksen mukaan hakeutuminen X Oy:n palvelukseen ei velvoittaisi työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä, eikä työsuhteen päättymisen X Oy:ssä eroamiseen tai työntekijästä johtuvaan erottamiseen johtaisi karenssin tai työssäolovelvoitteen asettamiseen. Kyse olisi poikkeuksesta työttömyysturvalain säännöksiin, jotka koskevat työstä eroamisen ja erottamisen sekä työstä kieltäytymisen vaikutusta oikeuteen saada työttömyysturvaa. Ratkaisua on perusteltu muun muassa sillä, että näin työttömyysetuutta saavat työnhakijat olisivat samassa asemassa kuin ne X Oy:n palvelukseen ohjattavat työnhakijat, jotka eivät saa työttömyysetuutta vaan jotakin muuta sosiaalietuutta ja joita työttömyysturvalain mukaiset velvoitteet eivät koskisi.

Sääntämisympäristöperusteluja tulisi täydentää PL 6 §:n osalta. Esityksessä olisi syytä vielä käsitellä ehdotetun poikkeussääntelyn suhdetta perustuslain 6 §:ään vertaamalla X Oy:n palvelukseen ohjattavia työnhakijoita sekä niitä työnhakijoita, jotka hakevat työtä X Oy:n sijaan avoimilla työmarkkinoilla ja joihin siten sovelletaan työttömyysturvalain edellä mainittuja säännöksiä työttömyysturvan saamisen edellytyksistä.

Yhdenvertaisuutta voitaisiin arvioida tarkastelemalla ensin sitä, ovatko henkilöt, joiden kohdalla ei sovellettaisi työttömyysturvalain mainittuja säännöksiä X Oy:n toiminnan yhteydessä, samanlaisessa tilanteessa kuin ne henkilöt, joihin kyseisiä työttömyysturvalain säännöksiä sovelletaan avoimilla markkinoilla tapahtuvan työnhaun ja työnteen osalta. Mikäli näiden henkilöiden olosuhteiden ei katsottaisi olevan samanlaiset, tulisi tämä perustella.

Mikäli X Oy:n palvelukseen ohjattavien, työttömyysturvaa saavien työnhakijoiden ja muiden työttömyysturvaa saavien työnhakijoiden arvioitaisiin olevan samanlaisessa tilanteessa, tulisi esityksessä perustella se, miksi henkilöitä ei esityksen mukaan kohdeltaisi samalla tavalla. Keskeistä olisi silloin tuoda esiin perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet erilaiselle kohtelulle sekä arvioida ratkaisun oikeasuhtaisuutta.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin säännös ilmaisee paitsi vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Mikäli esityksen on esimerkiksi tarkoitus edistää osatyökykyisten tosiasiallista yhdenvertaisuutta, tämä voitaisiin tuoda esityksessä selkeästi esiin myös sääntämisympäristöperusteluissa.

Vaikutukset yhdenvertaisuuteen

Esityksen tavoitteena ilmoitetaan olevan muun muassa poistaa työllistymisedellytyksiä tukemalla osatyökykyisyydestä johtuvan haitan aiheuttama rasite muihin henkilöihin nähden sekä mahdollistaa osatyökykyisille ja vastaavassa asemassa oleville samat lähtökohdat työllistymiseen kuin muillakin henkilöryhmillä on. Tavoite vaikuttaa siten liittyvän osatyökykyisten tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistämiseen. Esityksen vaikutusten arvioinnin yhteydessä voitaisiinkin tuoda nykyistä selkeämmin esiin myös esityksen arvioituja vaikutuksia yhdenvertaisuuteen.

Myös lain toimeenpanossa ja X Oy:n toiminnan järjestämisessä on tärkeää huomioida yhdenvertaisuus, mukaan lukien yhdenvertaisuus osatyökykyisten välillä. Tämä tarkoittaa paitsi yhdenvertaisuutta eri syistä osatyökykyisten välillä (erilaiset sairaudet ja vammat), myös yhdenvertaisuutta eri puolilla maata asuvien osatyökykyisten välillä. Mikäli yhtiön toiminta esimerkiksi tapahtuisi hyvin rajatulla alueella, aiheutuisi tästä mahdollisesti eroja siihen, miten eri paikkakunnilla asuvat osatyökykyiset voisivat työllistyä yrityksen palveluksessa.

Vaikutukset kielellisiin oikeuksiin

Esityksessä ei ole käsitelty ehdotuksen vaikutuksia kielellisiin oikeuksiin. Oikeusministeriö katsoo, että esityksen perusteluissa olisi hyvä lyhyesti kuvailla perustettavaksi ehdotetun erityistehtäväyhtiö X Oy:n kielellinen asema ja velvoitteet sekä esityksen vaikutus eri kieliryhmiin. Perustettavaksi ehdotettu erityistehtäväyhtiö X Oy on kielilain (423/2003) 24 §:ssä tarkoitettu palvelua tuottava yhtiö, jossa valtiolla on määräämisvalta. Pykälän mukaan tällaisen yhtiön on annettava palvelua ja tiedotettava suomeksi ja ruotsiksi toiminnan laadun ja asiayhteyden edellyttämässä laajuudessa ja tavalla, jota kokonaisuutena arvioiden ei voida pitää yhtiön kannalta kohtuuttomana.

Esityksellä pyritään parantamaan kaikkein vaikeammin työllistettävien osatyökykyisten henkilöiden asemaa. Esityksessä todetaan, että osatyökykyisten työttömien tilanne on varsin heterogeeninen ja mahdollisuudet vaikuttaa näiden henkilöiden työllistymiseen ja tilanteeseen riippuu pitkäaikaissairauden tai vamman laadun lisäksi myös muista tekijöistä. Tässä yhteydessä tulee huomioida, että osatyökykyisen työttömän henkilön kielitaito voi muodostaa vielä yhden lisähaasteen työllistymiselle. Perustuslain 17 §:n mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi ja julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että perustettavaksi ehdotettu erityistehtäväyhtiö X Oy pystyy työllistämään molempia kansalliskieliä puhuvia henkilöitä. Kohderyhmään kuuluvien henkilöiden kielelliset oikeudet tulee myös huomioida, kun työ- ja elinkeinotoimisto valitsee kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetetaan ehdolle yhtiön palvelukseen. Ehdotuksen tavoitteissa mainitaan mm. vammaisten oikeus palkkatyöhön ja mahdollisuus tarjota riittävän pitkäkestoinen työpaikka niille, joille työskentely avoimilla työmarkkinoilla ei toteudu. Esimerkiksi ruotsinkieliset vammaiset ovat vähemmistö vähemmistössä ja sen takia he ovat erityisen haavoittuvassa asemassa työmarkkinoilla. Tämän vuoksi on tärkeää, että myös heidän mahdollisuudesta työllistyä huolehditaan.

Oikeusministeriön näkemyksen mukaan olisi tärkeää tarkastella esityksen vaikutuksia myös muiden kieliryhmien kuin kansalliskieliä (esim. saamen-, viittoma- ja muita kieliä) käyttävien näkökulmasta. Saamen kielilain (1086/2003) 17 §:ssä säädetään kielilain 24 §:ää vastaavasti mm. valtion omistamien yhtiöiden kielellisistä velvollisuuksista.

osastopäällikkö

Johanna Suurpää

lainsäädäntöneuvos

Heini Färkkilä